

Nr 38.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar; given Stockholms slott den 26 januari 1951.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

För att göra det möjligt för statens krigsskadenämnd att i fall av behov träda i funktion föreslås, att anslaget till oförutsedda utgifter skall tills vidare under innevarande och nästkommande budgetår få tagas i anspråk för att bestrida kostnader för krigsskadeersättningar.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet fråga om *bestridande av kostnader för krigsskadeersättningar* samt anför härvid följande.

Lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning¹ avsåg ursprungligen att i den omfattning och på de villkor lagen stadgar genom statlig krigsförsäkring bereda ersättning för skada å egendom här i riket i följd av krig, vari riket kommit. År 1943 (SFS nr 808) utsträcktes emellertid lagens tillämpningsområde att omfatta jämväl ersättning för skada å egendom här i riket i följd av krig, vari riket icke indragits (krigsskada under neutralitetstid). Föremål för statlig krigsförsäkring äro fyra grupper av egendom, nämligen 1) fastigheter jämte vissa inventarier och produkter därå, 2) varor, huvudsakligen handelsvaror, 3) maskiner samt 4) personligt lösöre och annan lösegendom. Envar av de nämnda egendomsgrupperna utgör ett i förhållande till annan egendom fristående försäkringskollektiv. Mot förmånen av krigsskadeersättning svarar en skyldighet för egendomens ägare att bidra till finansieringen av försäkringsskyddet. Ärenden angående ersättning för krigsskador handläggas av statens krigsskadenämnd. Instruktion för nämnden har utfärdats den 3 december 1943 (nr 809).

I fråga om krigsskador under neutralitetstid stadgas i 48 § lagen om krigsskadeersättning, att Konungen äger förordna huruvida och vid vilken tidpunkt utdebitering av bidrag eller avgifter skall ske till täckande av belopp, som utgivits eller beräknas komma att utgivas i ersättning för sådana skador eller såsom kostnad för krigsskadenämndens verksamhet under ifrågavarande tid. Vid stadgandets tillkomst förutsattes (prop. nr 361/1943, r. skr. nr 504/1943) att statsverket skulle förskottera erforderliga medel, att utdebitering för täckning av förskotten skulle ske först om och när dessa inom vederbörande egendomskollektiv tillsammans nått en sådan storlek, att en utdebitering kunde anses motiverad, samt att förskotten tills

¹ Angående ändringar i lagen se SFS 1940 nr 980, 1943 nr 209 och 808, 1944 nr 248 samt 1945 nr 122.

vidare finge gäldas från det å förskottsstaten för försvarsväsendet under fonden för förslag till statsverket uppförda förslagsanslaget till försvarsberedskapens stärkande i allmänhet. I överensstämmelse härmed ställdes ock medel till nämndens förfogande från sagda anslag.

Sedan de sammanlagda kostnaderna för krigsskadeersättningar m. m. under budgetåret 1943/44 av krigsskadenämnden beräknats till i runt tal 550 000 kronor — varav huvuddelen, som härrörde från skador efter bombfällning över Lund från främmande flygplan hösten 1943, beräknades komma att återgäldas av vederbörande främmande makt — anvisade 1944 års riksdag (prop. nr 275, r. skr. nr 420) å tilläggsstat II till riksstaten för sagda budgetår ett investeringsanslag av nämnda belopp till förslag för krigsskadeersättningar m. m. Efter förordnande av Kungl. Maj:t den 30 juni 1944, den 29 juni 1945 och den 28 juni 1946 har detta anslag sedermera till och med budgetåret 1946/47 anlitats för utbetalning av fastställda skadeersättningar m. m.¹ Under budgetåren 1945/46 och 1946/47 ha dock enligt Kungl. Maj:ts beslut nämndens förvaltningskostnader bestritts från tionde huvudtitelns kommittéanslag. Från främmande makt influtna ersättningsbelopp ha tagits till uppörd å nyssnämnda investeringsanslag.

I skrivelse den 1 februari 1947 meddelade krigsskadenämnden, att samtliga inkomna ansökningar om ersättning för krigsskador slutbehandlats samt att nettokostnaderna för krigsskadeersättningar m. m. per den 31 december 1946 uppgått till sammanlagt 236 801 kronor — varav 12 888 kronor 57 öre avsåge nämndens förvaltningskostnader för tiden från och med den 1 juli 1945 — samt föreslog att ifrågavarande utgifter måtte stanna å statsverket. Med bifall till nämnda framställning förordnade Kungl. Maj:t, med stöd av 48 § lagen om krigsskadeersättning, den 25 april 1947 att utdebitering av bidrag eller avgifter till täckande av ifrågavarande kostnader icke skulle äga rum samt föreskrev, att de från förenämnda investeringsanslag bestridda nettoutgifterna skulle täckas medelst anlitande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Sedan krigsskadenämnden i skrivelse den 28 juni 1947 meddelat, att för tiden efter den 31 december 1946 för utbetalning av krigsskadeersättningar disponerats ytterligare 2 279 kronor 61 öre av berörda investeringsanslag samt för förvaltningskostnader 310 kronor av tionde huvudtitelns kommittéanslag, förordnade Kungl. Maj:t den 30 juni 1947, att ej heller för nu ifrågavarande utgifter någon utdebitering skulle äga rum, samt föreskrev, att de från investeringsanslaget bestridda kostnaderna jämväl i förevarande fall skulle täckas medelst anlitande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Från och med budgetåret 1947/48 har krigsskadenämnden såsom sådan icke varit i funktion och nämnden har ej heller under denna tid haft några medel till sitt förfogande. Vid enstaka tillfällen ha skador inträffat, vilka

¹ För budgetåren 1943/44 och 1944/45 har i första hand anlitats det tidigare berörda, å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda anslaget, varefter detta anslag gottgjorts för gjorda utbetalningar med anlitande av investeringsanslaget.

i och för sig varit att betrakta som krigsskador. Med ett undantag ha dessa varit av ringa storleksordning och de ha kunnat regleras annorledes än genom nämndens förmedling. Bl. a. har Kungl. Maj:t genom beslut den 6 oktober 1950 förordnat om utbetalning av 4 866 kronor 78 öre från anslaget till oförutsedda utgifter på grund av skador å enskild egendom i anledning av sprängning av en utländsk drivmina. I vissa fall har ersättning utgivits av försäkringsbolag, fastän någon förpliktelse härtill icke förelegat enligt försäkringsavtalet.

I skrivelse den 15 november 1950 ha *ordföranden och sekreteraren i statens krigsskadenämnd* anfört, att de under senare år tillämpade formerna för reglering av uppkomna krigsskador betingats av att krigsskadenämnden saknat anslag för sin verksamhet. Nämndens ordförande och sekreterare hade dock under hand biträtt vid reglering av de skador, om vilka varit fråga, men det låge i sakens natur, att proceduren blivit omständligare än om ärendena handlagts i nämndens egen regi. Vidare hade upplysningar och besked rörande krigsskadelagen och försäkringsskyddet tid efter annan lämnats av sekreteraren i nämnden. Frekvensen av förfrågningar hade påtagligt ökat under det senaste året. Av nu anförda skäl anse nämndens ordförande och sekreterare det nödvändigt, att såsom en beredskapsåtgärd ett anslag snarast möjligt ställes till nämndens förfogande för att nämnden skall bliva i stånd att fullgöra sina funktioner. Tills vidare syntes ett anslag av 10 000 kronor för innevarande budgetår och av 25 000 kronor för nästa budgetår kunna anses till fyllest från beredskapssynpunkt.

Departementschefen. Under de senaste åren ha enstaka fall av krigsskador inträffat i vårt land. Det kan befaras, att sådana skador, sammanhängande med tidigare krigsförhållanden, komma att uppstå även framdeles, exempelvis genom minsprängning. I likhet med krigsskadenämndens ordförande och sekreterare anser jag det lämpligt, att krigsskadenämnden kan i fall av behov träda i funktion och fastställa ersättningar för sådana skador i enlighet med bestämmelserna i lagen om krigsskadeersättning. För detta ändamål behöva medel finnas tillgängliga. Nämndens ordförande och sekreterare ha härför äskat ett anslag av 10 000 kronor för innevarande och 25 000 kronor för nästa budgetår. Med hänsyn till anslagsändamålets art och därmed sammanhängande förhållanden synes det lämpligt, att Kungl. Maj:t utverkar medgivande av riksdagen att förslagsanslaget till oförutsedda utgifter må tills vidare under innevarande och nästa budgetår tagas i anspråk för att gälda krigsskadeersättningar. Eventuellt inflytande gottgörelse från främmande makt torde få tagas till uppbörd å anslaget. Krigsskadenämndens administrationskostnader synas tills vidare böra bestridas från tionde huvudtitelns kommittéanslag. Skulle det allmänna läget ändras så, att risk för mera betydande krigsskador uppkommer, torde anslagsfrågan som helhet få upptagas till omprövning. Det bemyndigande att använda anslaget till oförutsedda utgifter, som nu föreslås, avser sålunda endast en situation, där det är uppenbart att en utdebitering av bidrag eller avgifter till att täcka statens kostnader icke bör komma i fråga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att krigsskadeersättningar må tills vidare under budgetåren 1950/51 och 1951/52 utgå från anslaget till oförutsedda utgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Gustaf Gyllenhaal.